

LUNDS UNIVERSITET

Myten om den vältränade kroppen

- Kvinnliga atleters upplevelse av femininitet inom gymvärlden och hur deras kroppar passerar och orienteras i olika rum

Maria Levin

Kandidatuppsats

Kurskod: GNVK02 VT18

Genusvetenskapliga Institutionen

Lunds Universitet

Handledare: Linda Hiltunen

Jag vill rikta ett tack till de kvinnor som tagit sig tiden att dela med sig av sin syn på styrketräning. Ett stort tack till min fantastiska handledare Linda Hiltunen och till mina vänner Amanda, Marcus, Ted och Malin som hjälpt till med korrekturläsning.

Abstract

The purpose of this qualitative study is to explore female athletes experiences of being a women in a space that has historically been dominated by men: the gym. Using Sara Ahmed's idea of orientation and spatiality it analyzes how sportswomen moves through different positions in different rooms, the position as a woman and the position as an athlete. The concept of orientation examines how different types of bodies either fits in and "feels as home" in a room while other bodies are hindered and seen as misplaced. With Beverley Skeggs understanding of femininity this thesis elaborates on how the notion of femininity plays a role in how some women are seen as feminine while some women are considered lacking in femininity by not looking or performing normative femininity. Struggling with the two different positions either as women or an athlete, the women of this study shows us how norms of masculinity and femininity still plays a big part in who is seen as an athlete and whom is just considered "strong for a woman".

Nyckelord

Femininitet, kvinnliga atleter, styrketräning, orientering, genusvetenskap

Key words

Femininity, female athletes, weight lifting, orientation, gender studies

Innehållsförteckning	
Inledning	4
Syfte och forskningsfrågor	5
Forskningsfält	5
Representationer av kvinnliga atleter i media	7
Kan en atlet vara tjock?	8
Teori och begrepp	9
Genus och femininitet	9
Femininitet - ett sätt att skilja mellan ”bra” och ”dåliga” kvinnor	11
Det multipla seendet	12
Kroppar som passerar och orienteras	13
Rum	14
Metod	15
Urval	17
Problematiken med att använda kvinnor som kategori	17
Etik	18
Positionering	18
Analys	19
Stark för att vara tjej	19
Att passa in eller sticka ut	23
Kommersiella gym kontra atletklubbar	28
Män	31
Avslutande diskussion	35
Referenser	36
Bilagor	38
Bilaga 1 - intervjuguide	38

Inledning.

Historiskt har muskler och styrka kommit att kopplas samman med maskulinitet och gymmet har varit en plats reserverad för män (Dworkin, 2001; 334-335, Tolvhed 2008;2015; se även Johansson, 1998). Enligt Maxine Leeds Craig och Rita Liberti (2007; 676) har kvinnors deltagande ökat på gym under de senaste 20 åren och statistik från Svenska Tyngdlyftningsförbundet¹ visar att fler och fler kvinnor tävlar inom styrkesport. Även siffror från Riksidrottsförbundet² pekar på att det 2017 var fler kvinnor än män som uppgav att de styrketränade på gym, samtidigt har argument om biologiska skillnader mellan män och kvinnor använts för att utesluta kvinnor från sport och idrottstävlingar (Connell & Pearse, 2015; 68-75; Tolvhed 2015; 36-40, 44-49). Vid många idrottsevenamang är sportsstjärnorna män medan kvinnor kommer in som pausunderhållning, klassiska exempel är ”grid girls” vid motorsport, ”cheerleaders” vid amerikansk fotboll och ”ring girls” vid boxning (Connell & Pearse, 2015; 21). Manliga atleter får med andra ord betydligt mer respekt än sina kvinnliga kollegor. Då media har fokuserat på kvinnliga idrottares privatliv, utseende och beteende har mäns prestationer istället lyfts fram, så även när det kommer till kvinnliga OS-medaljörer (Tolvhed, 2008; 204). Fäder och pojkvänner får beröm och tidningsutrymme och beskrivs som de som hjälpt sin dotter eller flickvän fram till medaljen, något som förminskar den personliga prestation som dessa idrottskvinnor faktiskt utför (ibid).

While sports are indisputably a positive source of strength and self-development for girls, they can accomplish this only if the environment in which female athletes throw their javelins, kick their soccer balls, and swim their fast and furious laps in an environment that respects girls and takes them seriously as athletes (Heywood & Dworkin, 2003; 46)

Sport kan med Shari L. Dworkin och Leslie Heywoods (2003) ord vara en källa till glädje, identitetsskapande och kamratskap för och mellan kvinnor men som citatet ovan påminner oss om så behöver detta ske på en arena där kvinnliga atleters prestationer får erkännande och respekt istället för att ses som pausunderhållning.

¹ Källa: www.tyngdlyftning.com

² Källa: www.rf.se

Syfte och forskningsfrågor.

I denna studie undersöks skärningspunkten mellan femininitet, muskler och kvinnokroppen genom att studera hur kroppar som strider mot normativa feminina ideal konstrueras och passerar i olika rum. Mer specifikt intresserar jag mig för hur styrketränande kvinnliga atleter deltar i att konstruera och förhålla sig till femininitet inom styrkesport samt deras upplevelser av hur synen (deras egen och andras) på en atletisk kropp förändras beroende på den rumsliga kontexten. Fokus för studien är styrketränande kvinnliga atleters erfarenhet och upplevelse av att ha en stor, stark och muskulös kropp, något som historiskt kodats som maskulint, och i vilken relation det står i förhållande till femininitet och olika platser. Eftersom femininitet (och maskulinitet) är något som konstrueras tillsammans med andra och påverkas av bland annat tid och rum så har jag valt att avgränsa mig till frågor som berör erfarenheter av att träna i offentliga träningslokaler i form av kommersiella gym och atletklubbar. Även specifika tillfällen där forskningsdeltagare upplevt att de har blivit ifrågasatta som atleter lyfts fram. Ännu en anledning till att offentliga träningslokaler valts som undersökningsplats är att det är där den styrketränande praktiken många gånger sker. Det är i dessa rum som kroppen och kroppsliga praktiker är i fokus och gymbesökare har ofta på sig åtsittande kläder. Mindre och mer åtsittande kläder gör att kroppen syns tydligare och det märks om en kropp strider mot normativa ideal, en kropp som ”stör” sticker ut. Studiens syfte är att utforska hur kvinnliga atleters kroppar uppfattas och tas emot på offentliga träningslokaler och på vilket sätt dessa kroppar utmanar den normativa femininiteten samt normer om vem som anses vara atletisk och vältränad. Frågor som ställs är hur kvinnliga atleters kroppar passerar och orienteras i olika rum och vilka konsekvenser detta får för den enskilda individen, vilka förhållningssätt och strategier kvinnliga atleter använder sig av när det kommer till att passa in i eller stå utanför en normativ femininitet samt hur femininitet och kroppens yttre spelar in i vem som ses som atlet och atletisk.

Forskningsfält.

Inom temat idrott och kvinnor finns en del forskning att tillgå, den är dock oftast knuten till en amerikansk kontext. Inom svensk forskning är utbudet något begränsat, särskilt inom genusvetenskap. Idrotts- och genushistorikern Helena Tolvhed (2015; 241) menar att detta kan

bero på en rädsla inom feministisk forskning att kvinnor åter kan komma att reduceras till kropp. Det är ingen nyhet att biologi och tankar om kvinnor och män som i grunden väsensskilda har använts för att skapa skilda idrottspraktiker åt män och kvinnor:

Kön [har] historiskt sätt [...] utgjort och [utgör] än idag [...] en grundläggande indelningslogik inom idrotten: kvinnor och män har tränat och tävlat i separata grupper, ofta från tidig ålder (Tolvhed, 2015; 28)

Även om denna indelning förvisso handlat om att kvinnor och män ska få tävla på lika villkor så har den påverkat synen på kvinnliga atleters bedrifter negativt. Tittar man på svensk idrottshistoria från 1900-talet och framåt går det att urskilja ett tydligt mönster: män ägnade sig åt idrott för att bli starka, robusta och härdade medan kvinnor styrdes mot en mer skönhetsfrämjande gymnastik som skulle göra deras kroppar smidiga och behagfulla men framförallt feminina (Tolvhed, 2008; 12-16, 27). Alltför stor muskelutveckling hos kvinnliga idrottare ansågs fult och onaturligt, en kvinnlig atlet skulle vara slank med smäckra muskler och fick absolut inte ”se ut som en man” (ibid; 197, 201-203). Medan dessa idéer kodade muskler som något typiskt maskulint hjälpte de även till att bevara rådande normer om maskulinitet och femininitet. Eftersom muskler konnoterades som maskulina ägnade sig många män åt sporter som ökade muskeltillväxten vilket gav ännu mer stöd åt föreställningen att kvinnor är små och nätta medan män är stora och starka (ibid; 27). Detta dubbla budskap, att muskler är fult på kvinnor samtidigt som kvinnor får höra att de ändå inte kan bygga muskler eftersom deras kroppar är så pass annorlunda mot mäns är något som sociologien Shari L. Dworkin (2001) undersökt i en studie om hur gymbesökande kvinnor förhandlar om sin muskelmassa. Teorin om glastaket hänvisar till att kvinnor, trots sin kompetens, inte kan ta sig vidare inom karriären på grund av de befintliga normer som råder om genus vilket privilegierar mäns kunskap och arbete framför kvinnors. Dworkin menar att det finns ett glastak för kvinnor även när det kommer till gymträning. Kvinnliga medlemskap har ökat på gymkedjor och 90-talet har kommit med en ny era där även kvinnor med en mer utvecklad muskelmassa inkluderas i den normativa femininiteten (Dworkin, 2001; 333-334). Trots detta ”nya ideal” visar studien på att forskningsdeltagarna förhandlade om hur pass muskulösa de kunde bli utan att för den sakens

skull se ”för maskulina” ut (ibid; 337-339). Stora muskler var inte önskvärt, ingen ville se ut som en kvinnlig bodybuilder. Samtidigt användes argument om biologiska skillnader mellan män och kvinnor för att påpeka att kvinnor har svårare att lägga på sig muskelmassa och därför inte behövde oroa sig över att lyfta tunga vikter (ibid; 333-334). I kontrast till detta dubbla budskap var det fler av studiens deltagare som upplevde en ökad muskeltillväxt vid styrketräning vilket skapar en spänning mellan å ena sidan en kvinnas egna erfarenhet av vad hennes kropp kan göra och idéer baserade på normer om vad en kvinnas kropp bör göra (ibid). Att välja bort muskelökning för att passa in i en feminin mall kan få negativa effekter på träningsresultatet och hjälper till att bevara normen om kvinnor och mäns kroppar som naturligt olika samtidigt som det har en tendens att förstora dessa olikheter. Att som kvinnlig atlet välja bort styrketräning av rädsla för att se ”för maskulin” ut, trots att det kan ha positiva effekter på ens träning, låser in en i en position där man kan komma att förhandla om utseende kontra prestation. Ideal som berör femininitet och maskulinitet har producerats och reproducerats genom historien, Leslie Heywood och Dworkin (2003) visar på en intressant utveckling i USA. Det feminina idealet följde de politiska strömningarna, i tider där kvinnor fick ett ökat politiskt inflytande och traditionella genusroller utmanades så sågs en stor och något muskulösare kvinnokropp som mer acceptabel än i tider där ”kvinnor skulle vara kvinnor” och ”män vara män” (Heywood & Dworkin, 2003; xviii).

Representationer av kvinnliga atleter i media.

Genom att undersöka svensk populärpress framställning av kvinnliga olympiers medverkan i OS under 1948-1972 skönjer Tolvhed ett mönster där media tenderar att fokusera mer på idrottskvinnors utseende än på deras tävlingsresultat (2008; 159, 161-163, 168). Detta så till den grad att Fanny Blankers-Koen 4 guldmedaljer i OS 1948 inte nämndes alls i tidningen Se under deras rapportering från Londons spelen (ibid; 165). Hur kvinnliga atleter kom att bli presenterade villkorades av deras utseende och hur pass väl de anammade ett feminint ideal (ibid; 170). Att det mediala utrymme som en idrottskvinna får baseras mer på hennes yttre än på hur väl hon presterar i tävlingar är känt inom sportvärlden och något som Heywood och Dworkin kallar för ”the babe factor” (2003; 39, 77). Problematiken med detta är att kvinnliga atleters prestationer

förminskas och i värsta fall osynliggörs då deras utseende anses väcka mera intresse än deras idrottsliga bedrifter. I en undersökning av amerikanska fitness-tidningar under en 10-årsperiod visar Dworkin tillsammans med Faye Linda Wachs (2009) på en förändring av representationen av kvinnliga och manliga modeller. Medan män i högre grad visades i situationer där de var aktiva så var nästan alla kvinnor fotograferade i passiva poser (Dworkin & Wachs, 2009; 40-45). Under undersökningsperioden gång visar Dworkin och Wachs på en ökning av män i passiva poser, dock påpekar författarna att både minspel och kroppspositionering skiljde sig åt mellan de manliga och kvinnliga omslagsmodellerna, medan män porträtterades som subjekt så målades kvinnorna upp som objekt (ibid). Även i denna studie kan vi se hur idéer om naturliga skillnader mellan män och kvinnor skiner igenom i media. Männerna på omslagen är stora, hårt muskulösa med tydliga ådror och lite underhudsfett, i kontrast till detta så är kvinnorna mindre med muskler som ser ”mjukare” men samtidigt fasta ut och deras kroppar är kurvigt timglasformade (ibid; 1, 49, 77-78). Intressant nog så finns det en gemensam nämnare i porträtteringen av de kvinnliga och manliga modellerna, deras kroppar är alla fria från fett. Tidningarna sänder samma budskap till sina manliga och kvinnliga läsare: fett är den största boven. Det ska vara tight, fast, hårt och inget ska dallra (ibid; 34-39; Bordo, 2003; 57, 102-103, 185-212).

Kan en atlet vara tjock?

Fett ses som ett stort problem, både för kvinnor och män, så till den grad att överviktiga kroppar målas upp som abnormala, patologiska och ett hot för samhället (Dworkin & Wachs, 2009; 35; Bordo, 2003; 185, 203). Enligt Bordo kodas dock den kvinnliga kroppen som en smal och slank kropp i större grad än den manliga, är man inte smal som kvinna ses man inte som attraktiv (2003; 204). I en studie slår hon hål på antagandet om det nya feminina idealet där kvinnor tillåts ha mer muskler som ett uttryck för en friare syn på femininitet. Bordo ser det snarare som ännu ett sätt att disciplinera och kontrollera olika kroppar och pekar på likheten i kvinnliga bodybuilders och anorektikers beteenden (ibid; 151-153). I ett samhälle där de flesta har råd att äta blir mat något man kan välja bort och den smala kroppen blir något eftersträvanvärt medan övervikt ses som ett personligt misslyckande (ibid; 192). Bordo pekar på hur detta slanka ideal har kommit att förändras även via media. Då reklam som saluförde olika former av dieter fram

till 1980 för det mesta kom att tala om övervikt som något som behövde tacklas kom dietreklam mer och mer att använda sig av ord som fett, sladdrig och utbuktning, kroppen skulle inte bara vara smal utan även slät, tonad och fast (ibid; 189). Det atletiska och vältränade binds samman med slankhet, tjocka människor ses som odisciplinerade och ohälsosamma och att vara tjock och samtidigt ses som atletisk verkar nästan vara en omöjlighet.

Att träning många gånger kopplas samman med viktnedgång, framförallt för kvinnor, är något som sporthistorikern Rita Liberti och genusvetaren Maxine Craig (2007) ger exempel på i sin studie över en amerikansk gymkedja. Kedjans gym var en könad plats med enbart kvinnliga medlemmar. Fokus låg på viktning och socialisering snarare än på bättre kondition och ökad muskelmassa, detta trots att några av studiens deltagare var ointresserade av att gå ner i vikt (Liberti & Craig, 2007; 686-687). Framsteg mättes både i form av tappade kilon och minskade midjemått där gymmedlemmarna både vägdes och mättes, de som gått ner i vikt fick beröm. Att visa sig tävlingsinriktad var inget som uppmuntrades och flera av forskningsdeltagarna beskrev sin träning som en jobbig syssla som man var tvungen att utföra endast som medel för att nå en smalare kropp (ibid; 683-691). Studien belyser hur kvinnor får förhålla sig både till träning (som ett negativt måste) och till normativa feminina kroppsideal (smal men inte för muskulös). Där fanns inte en tanke på att kvinnorna kanske tränade för att bli större och öka i muskelmassa.

Teori och begrepp.

Genus och femininitet.

I den här uppsatsen är femininitet ett centralt begrepp, men för att förstå vad som menas med femininitet behövs en förklaring till hur femininitet (och maskulinitet) hänger samman med genus. Med utgångspunkten att genus är en konstruktion som skapas i social interaktion med andra människor kastar Raewyn Connell och Rebecca Pearse (2015) ljus på hur genus historiskt har kommit att knytas till biologi. Kvinna binds samman med hona medan man binds samman med hane vilket förstärker antaganden om genus som något binärt och naturligt (ibid; 18, 24). Detta är något som är tydligt inom gymvärlden där kroppsliga praktiker är i centrum, vissa övningar och sporter kodas som feminina medan andra kodas som maskulina. Fokus inom

forskningsvärlden (och media) har legat på skillnader mellan män och kvinnor snarare än likheter och argument om att kvinnor är svagare än män och inte lika tävlingsinriktade baserat på tanken om en biologisk skillnad har använts exkludera kvinnor från idrottsliga praktiker (ibid; 68-75; Tolvhed, 2008; 2015). Där mannen har fått stå för det normala så har kvinnan setts som det avvikande. Mellan det normala och det avvikande existerar en hierarki där det senare är underordnat, på så vis har kvinnor genom västerländsk historia varit underordnade män (Ambjörnsson, 2010; 22). Synen på genus som något som avspeglar en form av "biologisk skillnad" befäster tankar om att män betar sig på ett sätt (maskulint) medan kvinnor betar sig på ett annat sätt (feminint). Män är starka, aggressiva, tekniska och fokuserar på att vinna medan kvinnor är mjuka, samarbetsvilliga, empatiska och sociala. Inom sporten ser vi hur detta avspeglas genom att titta på fördelningen av aktiva utövare inom specialidrottsförbund i Sverige: 2017 var de sporter med högst andel män cricket, flygsport, biljard, ishockey och amerikansk fotboll medan den del med högst andel kvinnor var ridsport, konståkning, gymnastik, draghund och danssport³.

Dessa förenklade stereotyper av män och kvinnor stämmer såklart inte, skillnader inom gruppen män och gruppen kvinnor är betydligt större än skillnaderna mellan män och kvinnor och maskulinitet och femininitet har inget naturligt ursprung (Connell & Pearse, 2015; 58-60). Människor socialiseras in i genusroller baserat på vad som anses vara feminint/kvinnligt och maskulint/manligt för tillfället. Dessa roller är inte statiska utan föränderliga och kontextbundna, knutna till tid, plats och rum (ibid; 19-20). Att anamma en specifik genusroll är dock inte något som ska ses som en påtvingad praktik. Människor påverkas förvisso av den dominerande idén om femininitet och maskulinitet men är även aktiva deltagare i att skapa sin egna identitet (ibid). Att hålla sig inom ramarna av vad som anses normalt för ens genusroll kan dock handla om en överlevnadsstrategi då det alltid råder en risk att bli bestraffad om man inte följer gängse normer (ibid; Lena Gunnarsson, 2011; 33).

³ Källa: www.rf.se

Femininitet - ett sätt att skilja mellan ”bra” och ”dåliga” kvinnor.

Att tillämpa begreppet femininitet på alla kvinnor är att missbruka en historisk specifik framställning. Det skapades i maktrelationer, i vissa gruppers intresse, och andra grupper investerade i det, och det kan därför [...] inte tillämpas på alla kvinnor (Skeggs, 2015; 39)

Ovanstående citat belyser att dagens normativa femininitet har sin grund i nedärva tanke-system som syftade till att klassificera och skilja en grupp kvinnor från en annan. Som nämnt ovan existerar norm och avvikelse i ett hierarkiskt system där beteende och utseende som skiljer sig från ens genusroll medför sanktioner. Det finns sätt att vara ”rätt” på och sätt som anses ”fel”, det normativt feminina värderas högre än det som anses annorlunda. I en etnografisk studie över 83 arbetarklasskvinnor i 80-talets England kommer sociologen Beverly Skeggs (2000) fram till att respektabilitet blev ett kännetecken för ”rätt sorts femininitet” eller rätt och slätt femininitet. Medan kvinnor från över- och medelklassen fick stå för det normativt feminina betecknades kvinnor från arbetarklassen som det sexuella, de ansågs sakna respektabilitet och därför femininitet (ibid; 15, 35, 38-39, 159-161). På 1800-talet och i början av 1900-talet betecknades denna medelklassfemininitet av måttlighet och skörhet där passivitet och ett beroende av andra (oftast män) sågs som önskvärdt beteende. I motsats till detta målades arbetarklasskvinnor upp som helt knutna till sin kropp och kroppsliga funktioner, de sågs i jämförelse med över- och medelklasskvinnor som hårdade, grova och odisciplinerade. Som Skeggs påpekar lever dessa tanke-system om femininitet kvar och kvinnor som rör sig utanför en normativ femininitet drabbas av olika sanktioner. Idrottskvinnor som inte anpassar sitt utseende efter feminina ideal får utstå kommentarer och kan få problem med att skaffa sponsorer medan idrottskvinnor som anpassar sig efter rådande feminina ideal inte upplever samma ifrågasättande och problematik (Tolvhed, 2015; 229-230). Hierarki råder med andra ord även inom kategorin kvinnor där femininitet blir tecknet som länkas till ”bra kvinnor” medan avsaknad av femininitet appliceras på ”dåliga kvinnor”, det vill säga de kvinnor som anses vara antingen ”för mycket” eller ”för lite”. När det kommer till kroppar, utseende och beteende menar jag att kvinnor som ses som överviktiga, ”för muskulösa”, som talar högt, sminkar sig ”för mycket” (eller inte alls) samt klär sig utmanande ses som icke feminina.

Det multipla seendet.

Det vis på vilket kvinnor porträtteras i media är enligt John Berger (1990 [1972]) inte ett nytt påfund utan har sina historiska rötter i konsten. Västerländsk konst har genom historien målats av män, beställts av män, betraktats av män och betalats av män, medan det inte sällan var kvinnors nakna kroppar som avmålades (ibid; 45-64). Förvisso blev även män avmålade men detta på ett sätt som skiljde sig i jämförelse med kvinnor: män målades som aktiva subjekt som utförde saker och kvinnor målades som objekt som det gjordes saker med och emot (ibid). Detta var (och är) en spegling av verkligheten, kvinnor har genom historien varit beroende av män, både ekonomiskt och juridiskt och i många delar av världen är detta fortfarande ett faktum (ibid; Connell & Pearse, 2015; 16). Berger menar att kvinnor lever i ett ”begränsat livsrum” där de måste ge akt på allt de gör, allt de säger men framförallt på hur de framställer sig inför män eftersom mäns tycke är av största vikt för hur kvinnor blir behandlade och om kvinnor kan nå någon framgång i livet (1990 [1972]; 46). Följden av detta, hävdar Berger, har lett till att en kvinnas blick har blivit tudelad, hon ser sig själv, men föreställer även sig själv genom andras ögon, hon kan gå fram till de fria vikterna på gymmet och lyfta en hantel men samtidigt föreställer hon sig själv lyftandes denna hantel, ”från de första barnåren har hon blivit lärd och fostrad att i alla situationer ge akt på sig själv” (ibid). En teori som baseras på ett liknande synsätt presenteras av genusvetaren Fanny Ambjörnsson (2010) som använder begreppet det multipla seendet i en etnografisk studie över 27 gymnasietjejer från två olika gymnasieprogram. I den här uppsatsen slår jag samman Berger och Ambjörnssons teori men väljer att använda mig av Ambjörnssons begrepp det multipla seendet som förklaras nedan.

Forskningsdeltagarna i Ambjörnssons studie var medvetna om att deras beteende granskades av andra, de pendlade mellan att uppföra sig som det förväntades av dem och göra motstånd genom att inte följa gängse genusnormer (2010; 66-77).

De sätt på vilka tjejerna [...] förhåller sig till normer, stereotyper och förväntningar knutna till den normativa femininiteten är alltså frukten av vad man kan kalla ett multipelt seende (Ambjörnsson, 2010; 75)

Denna medvetenhet, att man anpassade sig till normerna för att undvika sanktioner, ledde till både eftertänksamhet och utvecklandet av olika förhållningssätt bland Ambjörnssons forskningsdeltagare, man kunde spela spelet, göra narr och skämta om normativ femininitet eller ta avstånd från den (ibid; 68). Något som pekades ut i studien var hur forskningsdeltagarna ändrade sitt beteende och sina strategier i miljöer med män (ibid: 68). Detta rimmar väl med Bergers teori ovan, att kvinnor (medvetet och omedvetet) anpassar sig efter män eftersom att mäns åsikter kan påverka hur kvinnor blir bemötta och behandlade. På offentliga träningslokaler kan detta ta sig uttryck på olika sätt, kvinnor kan hålla sig bland konditionsmaskinerna för att de upplever att det förväntas av dem. Även strategier som berör valet av kläder kan påverkas, man klär sig inte i för korta eller små kläder eftersom att det kan finnas ett antagande om att man då är sexuellt tillgänglig och inte är där för att träna. En annan strategi kan vara att man försöker ignorera männen på gymmet och går fram och lyfter de tyngsta vikterna för att hävda sig som atlet och visa att man minsann inte är där för att gå ner i vikt utan för att bli stor och stark. Strategier förändras beroende av vilka rum man befinner sig i och vilka människor som befinner sig i samma rum.

Kroppar som passerar och orienteras.

Med avstamp i fenomenologin använder sig queerteoretikern Sara Ahmed (2011) sig av två begrepp för att visa på hur kroppar som kodas som vita får passera, breda ut sig och träda in i rum där kroppar som kodas som icke-vita stoppas. Dessa begrepp, eller analysverktyg benämns som ”passera/att passera” och ”orientering/orienteras”. Att passera, eller passerande, handlar om att kroppar som ses som att de hör hemma i rummet tillåts träda in utan att de ifrågasätts, passerandet ska dock inte ses som ett fixerat tillstånd, det är en social process som sker i möten mellan människor (Ahmed, 2011; 54). I dessa möten uppstår något som Ahmed kallar för tolkningskris, man är inte på det klara med vad eller vem man möter, det är något främmande och okänt, i själva tolkningsprocessen råder det ett avstånd ”mellan en bild som redan antagits och en som ännu inte antagits” (ibid). Medan Ahmed använder sig av begreppet för att syna rasistiska strukturer menar jag att det även kan vara fruktbart att applicera det på sexistiska strukturer för att analysera hur kvinnokroppar passerar eller stoppas i tidigare mansdominerade

rum som exempelvis kommersiella gym och atletklubbar, samt för att undersöka hur kvinnokroppar som avviker från en normativ femininitet behandlas i olika rum. Tillsammans med passerande hjälper orientering oss att förstå hur kroppar riktar sig mot och från föremål och rum, men orientering berör även hur kroppar orienteras i själva rummet och hur världen breder ut sig för olika sorters kroppar (ibid; 126-127). Tänk dig ett gym, de fria vikterna finns på en plats medan skivstänger och burar⁴ finns på en plats, en del av gymmet är ägnat åt konditionsmaskiner med cyklar, crosstrainer och löpband och till sist har vi delen med olika träningsmaskiner. Beroende på hur en kropp kodas av andra (som kvinna eller man, tjock eller smal, ung eller gammal) orienteras den genom att antingen smälta in eller ses som malplacerad. En överviktig kvinna orienteras mot konditionsmaskinerna för att det tas för givet att den överviktiga kroppen ska bli mindre för att ses som ”hälsosam”, en kropp som kodas som manlig orienteras möjligen mot de fria vikterna då muskeltillväxt och styrka kopplas samman med maskulinitet. Orientering handlar med andra ord om vart och vad man utgår från och hur man tar sig vidare därifrån, vilka vägar som ligger öppna och vilka vägar som innebär att man blir hindrad (ibid; 127). Orientering och passering är aktiva processor, kroppar är inte passiva utan med och deltar. Människor kan och gör motstånd mot riktlinjer som orienterar dem från och emot olika ting eller rum men det betyder inte att de tillåts passera. Vissa kroppar kan komma att bli ifrågasatta, bortknuffade och vissa fall även stoppade.

Rum.

Det är inte bara kroppar som orienterar sig, särskilda platser och rum blir inbodda och präglade av vissa kroppar och orienterar sig runt dessa kroppar (Ahmed, 2011; 135). Som nämnt innan har gymmet historiskt varit ett rum reserverat för manliga kroppar och vissa gymkedjor har valt att bygga ett enskilt rum i sina lokaler där enbart kvinnliga medlemmar är välkomna, dessa rum benämns oftast som kvinnogym. Här är vikterna inte lika tunga och många, skivstängerna är smalare och väger mindre och en stor plats tas upp av olika konditionsmaskiner. Dessa rum är orienterade efter vissa kroppar, eller idén om en normativt feminin kropp. Passerande och orientering är de begrepp som huvudsakligen är i fokus i denna uppsats men för att förtydliga hur

⁴ Burar är till för tunga knäböj och upptas oftast av dem som vill slå nytt personligt rekord, stoppskenor finns fall i fall man inte klarar att lyfta vikten.

rum används i denna uppsats vill jag poängtera att jag med rum avser fysiska platser. Dessa rum är framförallt kommersiella gym och atletklubbar⁵ men även rum där forskningsdeltagarna i min studie upplever att de blir ifrågasatta som atleter.

Metod.

Då fokus för den här studien vilar på idrottskvinnors egna erfarenheter och upplevelser föll det sig naturligt att välja kvalitativa intervjuer med ett fenomenologiskt perspektiv som metod. Ett fenomenologiskt perspektiv betyder att forskaren försöker se och förstå världen genom forskningsdeltagarens ögon där människors livsvärld, upplevelser och medvetande är i fokus (Kvale & Brinkmann, 2014; 41, 44-50). Med livsvärld avses forskningsdeltagarens ”levda vardagsvärld” dit forskaren får ett ”priviligerat tillträde till människors upplevelse av den levda världen” (ibid: 46). En kvalitativ forskningsintervju är baserad på ett samspel mellan människor, materialet skapas mellan den som intervjuar tillsammans med den som blir intervjuad, i slutändan är det dock forskaren som tolkar det insamlade materialet (ibid: 18). För att en forskningsintervju ska bli så god som möjligt, menar Kvale och Brinkmann att forskaren behöver ha förkunskaper och vara insatt i det ämne hen ämnar undersöka (ibid; 46-47, 150-151). Detta för att få fram nyanserade berättelser som kan visa på den variation och skillnad som råder när det kommer till hur ett specifikt fenomen upplevs eller den mångfald av förståelser som finns av ett fenomen (ibid). Att jag själv har erfarenhet av träna styrketräning sedan 15 år tillbaka och är någorlunda insatt i hur tävlingsvärlden för olika styrkesporter ser ut var ytterligare ett argument för att välja kvalitativa intervjuer som metod.

Själva metodvalet föll på semistrukturerade djupintervjuer med förvalda teman. En intervjuguide uppdelad i olika teman utformades och prövades först på en styrketränande vän, därefter omformulerades några frågor och teman. Den färdiga intervjuguiden (se bilaga 1) kom att ses mer som en mall än något som slaviskt följdes, somliga forskningsdeltagare flöt in på egna spår som jag valde att följa medan andra kände sig mer bekväma med att svara på enbart de frågor

⁵ Atletklubb kallas den sortens träningslokal som är reserverad för forskningsdeltagarnas specifika sporter såsom styrkelyft, tyngdlyftning och amerikansk fotboll. Forskningsdeltagarna är alla medlemmar eller har varit medlemmar i olika atletklubbar.

som ställdes. Intervjuguiden började med allmänna frågor där forskningsdeltagarna fick berätta om sin nuvarande livssituation för att sedan styras in på hur de kom in på just styrketräning som sport. Därefter talade vi om deras nuvarande träning och erfarenhet av att tävla som kvinna inom styrkesport. Nästa tema berörde tankar om att passa in eller sticka ut, i vilka rum forskningsdeltagarna kände sig mest hemma att träna i för att sedan gå över till att diskutera femininitet kopplat till styrkesport. Som sista del fick forskningsdeltagarna komma med feedback, ställa frågor och komma med egna funderingar. Under hela intervjun valde jag att använda mig av en process som kan beskrivas som en ”självkorrigerande” intervju. Detta betyder att tolkningsarbetet börjar redan under intervjuns gång genom att forskaren tolkar forskningsdeltagarens uttalanden som hen sedan ”sänder tillbaka” för att se om hen tolkat det forskningsdeltagaren sagt rätt (Kvale & Brinkmann, 2014; 236). Detta gav både mig och forskningsdeltagarna tid att reflektera över olika situationer och händelser under intervjuns gång. Intervjuerna utfördes med några av deltagarna på café medan andra utfördes via telefon eftersom avståndet mellan oss var tämligen långt. Intervjuerna varade mellan 60-90 minuter och några av deltagarna kontaktade mig i efterhand för att prata av sig om situationer som skett på gym och vid tävlingsevenemang där de upplevt att de blivit förminskade på olika sätt.

För att analysera materialet användes tematisk sortering. De inspelade intervjuerna transkriberades och lästes igenom ett flertal gånger, även inspelningarna lyssnades igenom vid flera tillfällen för att urskilja nyanseringar och ändringar i tonläge. Under detta arbete sorterades uttalanden in i olika teman, för att hålla reda på olika teman färgkodades de transkriberade materialet i olika färger. Dessa teman fick i sin tur agera som bas för mitt teoretiska ramverk. Under analysens gång pendlade jag mellan teori till empiri och tillbaka till teori igen. Som forskare står man inte helt fri och opåverkad av tidigare erfarenheter, materialet som samlades in vägledades av vissa teorier och intervjuguidens teman men i slutändan var det empirin som avgjorde vilket teoretiskt ramverk jag kom att använda mig av.

Urval.

Vad betyder det att vara atletisk? Atletisk är ett ord som har olika innebörd beroende på vem man frågar, oftast för det tankarna till muskulösa individer med fasta kroppar och lite underhudsfett, sällan tänker man på kulstötterskor eller tyngdlyftare. Själv upplever jag att kroppsvikt har kommit att bli så tätt sammankopplat med vad och vem som anses vara atletisk (speciellt inom gymvärlden) att det många gånger förminska idrottsprestationer som utförs av stora och tjocka kvinnor. Med dessa funderingar i bakhuvudet och en vilja att undersöka hur starka och muskulösa kvinnor förhåller sig till femininitet kom jag att välja ut några kriterier för mitt urval. Det skulle vara individer som identifierade sig som kvinnor, som spenderade minst 8 timmar i veckan på sin sport och de skulle antingen tävla eller ha tävlat i någon form av styrke- eller kraftsport. En vilja att bli stark samt fokus på teknik och prestation var ledord framför idrotter som lägger större vikt vid utseende (som body fitness, bikini fitness och body building). Jag utformade en kortare text där jag förklarade syftet med min uppsats, vad jag ämnade undersöka samt hur studien skulle komma att användas, sedan skickade jag ut den på sociala medier med en förfrågan om någon var intresserad av att bli intervjuad. Några av mina forskningsdeltagare kontaktade mig medan jag använde snöbollsmetoden för att komma i kontakt med andra. I slutändan intervjuade jag 5 vita kvinnor mellan 25-40 år utan synliga funktionsvariationer. Alla tävlar eller har tävlat på landslags- respektive SM-nivå, 2 i styrkelyft, 1 i tyngdlyftning och 2 i amerikansk fotboll. Alla använder sig av styrketräning för att bli starkare och bättre i sin sport och spenderar i snitt 8-12 timmar per vecka på styrketräning. Av kvinnorna så är 3 heterosexuella, en är bisexuell och en är homosexuell.

Problematiken med att använda kvinnor som kategori.

I den här uppsatsen har jag valt att använda mig av termen kvinna som analyskategori. Jag vill påpeka att jag i denna uppsats ämnat undersöka enskilda kvinnors upplevelser och erfarenheter. Kategorin kvinna är inte en homogen grupp utan består av enskilda individer vars liv påverkas av andra faktorer såsom funktionsvariationer, sexualitet, etnicitet och klass. Den feministiska teoretikern Lena Gunnarsson menar att ”although the category ‘women’ does not reflect the whole reality of concrete and particular women, it nevertheless refers to something real, namely

the structural position as woman” (2011; 23). Det innebär att genus i denna uppsats betraktas som en social konstruktion som också får konsekvenser vilket inverkar på människors liv. Hur dessa konsekvenser ser ut är något som jag menar behöver undersökas och lyftas fram.

Etik.

I enlighet med Vetenskapsrådet (2017) har jag informerat mina forskningsdeltagare om studiens syfte och hur den kommer att användas, samtycke har getts av samtliga deltagare. Anonymisering har skett genom pseudonymen, antingen har jag valt ut ett namn eller så har forskningsdeltagaren själv fått välja ett. Både under och efter inspelning av intervju har jag varit tydlig med att forskningsdeltagaren får avbryta intervjun eller dra sig ur studien om hon inte känner sig bekväm. Alla forskningsdeltagare har fått mina uppgifter så att de har haft möjlighet att kontakta mig för frågor eller liknande. Det inspelade materialet och de transkriberade intervjuerna har förvarats på en extern hårddisk.

Positionering.

För att belysa att kunskap är något som produceras samt att forskningsresultat influeras av forskarens tolkning av teori och material har feministiska och kritiska teoretiker visat på vikten av positionering. Således lyfter forskaren fram sin egen roll och tydliggör från vilken position hen talar ifrån samt reflekterar över hur detta har inverkat på den kunskap som hen har producerat. Genom positionering visar forskaren även på att kunskap inte är något som uppstår utan något som produceras, detta i motsats till positivistisk epistemologi (Lykke, 2009; 20). Mitt intresse för styrketräning började tidigt, jag har varit aktiv sedan 2001. Jag har aldrig tävlat i någon styrkesport men rör mig i kretsar som gör att jag träffar många kvinnor (och män) som tränar och tävlar i styrka. Detta intresse för styrketräning samt studerandet av genusvetenskap har säkerligen påverkat både mitt val av uppsatsämne och teoretiskt ramverk. Potentiellt negativa aspekter av att vara en insider kan vara att man är så pass insatt i det ämne man undersöker att man missar att ställa följdfrågor eller att undersöka somliga fenomen närmare eftersom man redan ser dem som självklara medan det för utomstående inte alls ter sig särskilt uppenbart. Jag

har dock en förhoppning om att min position som insider har varit med om att berika denna uppsats.

Analys.

För Sofia, Anna, Johanna, Liv och Linnea är styrketräning ett viktigt inslag i livet. För några av dem blev det en inkörsport till en tävlingssport medan det för andra lades till som ett komplement till den egna sporten. Gemensamt för alla är att de tycker att de är kul att lyfta tungt samt att de tränar för att bli starkare.

Stark för att vara tjej.

Orden ovan kommer från en konversation som Anna hade med ett par killar som tränar på samma kommersiella gym. Anna hörde av sig till mig någon månad efter vår intervju för att berätta om den.

Några jag brukar småprata med bänkade bredvid mej idag, vi började prata om prestationer och hur man jämför mellan olika viktklasser och män/kvinnor. Jag berättade då om Wilks-skalan som är den officiella man använder inom styrkelyft för att kunna jämföra mellan könen och viktklasserna för att veta vem som är bäst pound for pound. När dom bad och få se och vi jämförde våra böjresultat och jag var överlägsen försökte de skoja bort det och säga att man inte alls kan jämföra sådär, att jag hittat på skalan själv och då kunde man i såna fall bara säga att man var stark för att vara tjej. Allt var i skämtsam ton och jag känner dessa killar rätt väl men jag blev så JÄVLA förbannad - Anna

Ahmed påpekar att passerande betyder rörelse, hon beskriver passerande som en situation utan några skarpa gränsdragningar, som ett tillstånd som inte är fastlåst utan föränderligt baserat på vilket rum en kropp befinner sig i och vilka andra kroppar som finns i detta rum (2011; 54). I mötet mellan Anna och killarna på gymmet sker en tolkningskris. Det sker en kollision mellan den bild de redan har av Anna och den nya bild som kommer i och med att de inser att Anna enligt Wilks-skalan är starkare i knäböj än vad de är. I denna kollision sker ett ifrågasättande av Anna som atlet och expert, killarna påstår att Anna har hittat på Wilks-skalan själv och om denna

skala nu ens finns så ska Anna ändå bara ses som stark för att vara tjej. Hon tillåts inte passera som en atlet och enbart stark då det skapar osäkerhet när det kommer till deras egen styrka. Genom att tolka Anna som stark för att vara tjej kan dessa killar avfärda Annas prestation så att den inte inverkar på deras egen. Anna får passera som kvinna, hon får passera som en stark kvinna men hon får absolut inte passera som en kunnig och stark atlet då det utgör ett hot mot den bild de har, både av Anna men även av sig själva.

Anna upplever att hon ofta måste hävda sig själv på gymmet: ”på något vis är det alltid som att man måste leva upp till någonting” hon lägger till ”jag måste överbevisa, det är som att jag måste vara bättre, jag måste kunna ta i lite mer”. Anna är medveten om sin position som tjej på en arena som är mansdominerad, hon är medveten om redan existerande genusroller och hur hon betraktas av andra. Enligt Ambjörnsson handlar det multipla seendet om just detta, att vara medveten om vad som förväntas av en, något som leder till en ständig pendling mellan att anpassa sig till ett normativt femininitetsideal eller att göra motstånd mot det (2010; 76-77). Här pendlar Anna mellan olika positioner, positionen som kvinna och positionen som atlet. Medan styrka och stora muskler kan kopplas samman med en position som atlet uppstår istället en konflikt när det kommer till styrka och muskler kopplat till positionen som kvinna. Att vara stark och muskulös ses inte som något feminint, det hör inte ihop med femininitet, något som försvårar Annas position både som kvinna och som atlet. Hon upplever att hon måste kämpa extra hårt för att, med hennes egna ord ”bli tagen på allvar”. Man är inte alltid medveten om det multipla seendet, ibland anpassar man sig efter genusnormer per automatik (ibid; 66). I vissa situationer blir det dock extra tydligt att femininitet hör samman med ett visst utseende. Jag frågade Anna om hon brukade få kommentarer om muskler som något okvinnligt:

Det har jag hört [...] jag förstår inte ens vad de menar. Man kan höra kollegor på jobbet säga att ‘bara att det inte blir för mycket, de får ju inte se ut som en man’, då har de kanske inte riktat det till mig men de har sagt det när jag har varit i närheten. Däremot har jag fått positiva kommentarer ‘tänk fastän att du tränar så mycket så är du fortfarande kvinnlig’ - Anna

Här syns en spegling av hur genus fungerar som en vattendelare mellan olika kroppar. Genom kollegornas kommentarer får Anna höra att muskler är något maskulint. Samtidigt godkänns Annas kropp för att den fortfarande anses vara feminin, Anna har med andra ord inte ”för mycket” muskler för att få passera som kvinna. Den speciella relation som genus har till den fysiska människokroppen är med om att konstruera idéer om genus som något som visar på att det råder naturliga skillnader mellan den manliga och den kvinnliga kroppen (Connell & Pearse, 2015; 26). Dessa idéer eller föreställningar påverkar individer på olika sätt. Skeggs påpekar ”[a]tt vara, bli, öva och utföra femininitet är helt olika saker för kvinnor i skilda klasser, raser, åldrar och nationer” (2000; 158). Med andra ord betyder femininitet olika saker för olika kvinnor, dock är det så att det existerar en norm som höjer upp vissa praktiker och attribut som kodas som feminina vilka får falla in i kategorin femininitet medan andra lämnas utanför.

Det året jag flyttade hemifrån slutade jag rida [...] under det året så tappade jag väldigt mycket muskulatur. Från att ha varit ganska vältränad och biffig så blev jag liksom smalare [...]. Sen blev det en till flytt efter det [...] men då flyttade jag hem till samma område där jag bott innan och då blev det så tydligt att min kropp hade förändrats. Framförallt när folk började kommentera att ‘oj vad smal du har blivit’. Jag kände ju inte att det var någon större skillnad på mig. [...] då började jag fundera och känna efter [...] är det såhär jag ska se ut? Men samtidigt så kände jag att.. Jag har ju alltid varit stark och under den perioden så var jag inte stark, jag hade liksom inga muskler [...]. Då hamnade jag lite i en konflikt med mig själv. Nu har jag börjat få komplimanger för min kropp som jag inte har fått innan och det var ju trevligt på ett sätt men samtidigt så kände jag att jag inte orkade det jag ville. Jag kände mig inte stark. Så då bestämde jag mig för att för mig är det viktigare att känna mig stark, för det mår jag bättre av än att få bekräftelse över hur jag ser ut - Liv

Liv gick igenom en kroppslig förändring, hon berättar att hon gick från att vara biffig och vältränad till smalare utan lika mycket muskler. Samtidigt upplevde hon inte att det var en så jättestor skillnad förrän andra började kommentera hennes kropp i positiv bemärkelse. I de kommentarer som Liv fick om sin kropp finns en underförstådd mening som säger att en kvinnlig kropp bör vara smal för att få passera som feminin och attraktiv. Vad och vem som (för tillfället) betraktas som feminint/feminin är historiskt och rumsligt situerat, Skeggs menar att alltid vara feminin är något som i praktiken är ogenomförbart för de flesta (om inte alla) kvinnor

(2000; 163). Dock är femininitet något som kvinnor ofta måste förhålla sig till. Liv upplevde förvisso inte att hon drabbades av sanktioner för att hennes kropp inte följde en normativ femininitet tidigare men när hennes kropp väl föll samma med detta smala ideal blev det tydligt att det sågs som något fördelaktigt och eftersträvansvärt. Livs ”nya” smala kropp sågs av andra som bättre än hennes ”gamla” muskulösa och biffiga kropp. Det multipla seendet öppnar upp för olika strategier och förhållningssätt till normativ femininitet, varav en är att göra motstånd mot normen (Ambjörnsson, 2010; 68), vilket Liv tillslut gjorde genom att välja styrka framför en smal kropp.

Det är väl den typiska bilden av att tjejer inte ska vara för muskulösa, de ska ju bara träna för att bli lean⁶ och passa in i det idealet [...] om man har mycket muskler då får man kanske inte på sig en 34:a [...] då måste man ha små vikter så att man inte blir för biffig - Sofia

Även Sofia upplever att det råder ett femininitetsideal som säger att tjejer ska vara smala och inte se för muskulösa ut. Sofia får ofta kommentarer om sin vikt kopplat till hur mycket hon lyfter, precis som i Annas fall legitimeras hon inte som en atlet men medan Anna avfärdas som stark för att vara tjej handlar det i Sofias fall mer om hennes kroppsvikt.

Det är killar [...] som har skrivit till mig på instagram amen hånande saker på grund utav hur mycket jag tar och hur mycket jag väger ‘det är ju inte så svårt att knäböja 170 kilo när man väger 250 kilo’⁷ och sånt där men det är ju också en annan slags reaktion på [...] att de känner sig svaga i jämförelse, eller vad ska man säga. Så det tar inte speciellt hårt när jag får en sådan kommentar [...] jag skrattar när jag läser [...] jag ser ju samma slags killar på gymmet stå och stirra om jag säger så - Sofia

Här sker en annan form av spänning i passerandets tolkningsprocess. Sofias kropp platsar inte in i den bild som killarna har av en atlet just för att hon är tjock, med andra ord passerar hon inte. Istället förminskas hennes prestation genom att koppla hennes vikt till hur tungt hon lyfter, killarna menar att det inte kan vara så svårt att lyfta tungt för någon som är tjock samt att hennes

⁶ Lean är det engelska ordet för mager, i träningsssammanhang handlar det dock om tanken på en smal kropp med ”långa” muskler med lite underhudsfett. Såsom dansare eller balettdansöser.

⁷ Sofia väger inte 250 kilo, detta är en stor överdrift från killarna som skriver så till henne på sociala medier.

lyft därför inte ska ses som en bedrift. Precis som Liv behöver Sofia förhålla sig till andras värderingar om hennes kropp. I citatet ovan ser vi att Sofia dessutom är medveten om att hon blir utstirrad på gymmet, med detta multipla seende blir Sofias strategi att göra motstånd mot killarnas idéer om vem som ses som atletisk genom att ignorera dem och skratta åt de kommentarer som hon får av dem.

Att passa in eller sticka ut.

Att passa in handlar om att känna sig hemma, att passa in är något som sker friktionsfritt. Man accepteras, man är på sin rätta plats, kroppen slappnar av och breder ut sig. Att passa in handlar om passerande, för att passa in måste man först passera. Passerande sker osynligt, det är endast när störningar uppstår i tolkningsprocessen som kroppar blir synliga, dessa kroppar sticker ut, de hör inte hemma (Ahmed, 2011; 138-139).

Johanna är lesbisk och har växt upp i en liten småstad. Hon berättar att hon tidigt gjorde motstånd mot att pressas ner i en normativ femininitet: ”jag har aldrig följt normerna för vad som är en flicka. Umgicks mest med killar och hela den där klassiska flatuppväxten”. En vägran att anpassa sig efter en normativ femininitet ledde till att Johanna blev utfrysad av ridtjejerna i byn.

När man kom till stallet och ridklubben, det var hemskt. Där fick ju inte jag vara, så det slutade jag med ganska tidigt. Det var ju inte för mig även om jag tyckte att de var det roligaste i hela världen så var det inte okej, tyckte de andra som var där - Johanna

Det Johanna beskriver är en känsla av att inte höra hemma, fastän hon vill vara i stallet så känner hon sig inte välkommen för att hon inte passar in. Ahmed beskriver en rörlighetens politik som handlar om att somliga kroppar stoppas medan andra kroppar tillåts att röra sig fritt. Denna rörlighetens politik påverkar vilka kroppar som känner sig hemma och vilka kroppar som känner sig obekväma i ett rum (2011; 143-144). Johanna känner sig obekväma på ridklubben, hon hindras eftersom hon inte är orienterad mot en normativ femininitet. Om man hindras tillträde till en plats så orienteras man mot en annan (ibid). Hur man orienteras och mot vad man orienteras mot

baseras på tidigare erfarenheter och händelser, det sker inte slumpmässigt utan grundas i vart man kommer ifrån, vart man befinner sig och även genom detta: vad och vart man kan nå (ibid; 127-128). Man kan säga att Johanna orienterades bort från feminint kodade aktiviteter för att hon inte passade in i den normativa femininitet, istället orienterade hon sig mot andra aktiviteter där hon tilläts passera varav en var tyngdlyftningen.

Men också i tyngdlyftningen får man möjligheten att hålla på med nånting, det blir inte det där könstänket på samma sätt. Visst tjejer tävlar mot tjejer och killar mot killar och man har olika stänger till och med men där är vi alla lyftare och jag tänker inte på det på samma sätt - Johanna

Johanna upplever inte att man tänker på normer lika mycket inom tyngdlyftning, hon känner sig mer bekväm när fokus ligger på sporten istället för vad som är feminint och maskulint. Att hon av ridtjejerna inte ansågs feminin utgör inte ett problem inom tyngdlyftningen, här hindras hon inte. I sin studie beskriver Skeggs (2000) hur man för att platsa in i kategorin som feminin måste anpassa både sitt utseende och beteende efter feminina ideal. Ett sätt att reagera mot att man styrs mot femininitet, trots att man inte känner sig feminin, kan vara att sparka bakut och istället döma ut ting som kodas som feminina (Skeggs, 2000; 165). Jag frågar Johanna om det utanförskap hon upplevt som grundas i att hon inte anpassat sig efter normen kan ha lett till att hon orienterat sig bort från femininitet, hon svarar:

jag tror att det är tyngdlyftningen och träningen som mer har gjort det okej för mig att vara kvinna, att jag har hittat min kvinnlighet i det, om man nu utgår ifrån normerna. Att jag kan mer slappna av, inte behöver hävda mig på andra plan - Johanna

Intressant nog går det i Johannas svar att utläsa att det snarare är tyngdlyftningen som gjort att hon numera orienterat sig något mer mot femininitet. Känslan av att vara riktigt bra på något gör henne trygg nog att förkasta normer om maskulinitet och femininitet och har istället fått henne att pröva sig fram i olika genusroller.

Kroppar sticker ut på olika sätt, man avläses inte av andra som enbart kvinna, hur kroppen ser ut har betydelse. Hudfärg, ålder, vikt och fysiska funktionsvariationer spelar in i rörlighetens politik. Sofia är väldigt medveten om hur andra ser på henne på gymmet.

Jag är lite av en freakshow för många tror jag. Det låter när jag tränar och jag lassar på mycket vikt. Plus det så är jag tjock så jag borde egentligen inte ha något där att göra tycker många - Sofia

För Sofia är det tydligt att hennes kropp inte passerar obemärkt bland de andra gymmedlemmarna, hon beskriver sig själv skämtsamt som en freakshow. Som tjock upplever hon att hon blir dömd av andra, någon som är tjock hör inte hemma på ett gym, i alla fall inte bland de tunga vikterna. Sofia berättar för mig:

det var liksom förväntat av en att man skulle vara där för att gå ner i vikt och bli smal. Man fick höra ganska ofta från buffliga killar när man hade en skivstång att 'du, löpbanden är där borta' - Sofia

Det råder ett antagande om att Sofia egentligen borde vara på gymmet för att gå ner i vikt, inte för att bli starkare och eventuellt större. Sofias orientering mot skivstänger och tunga vikter hindras av andra som försöker orientera henne mot konditionsmaskinerna. En strategi som Sofia använder sig av för att visa att hon visst passar in på gymmet har med hennes klädval att göra. Jag frågade om hon funderade över hur hon klädde sig till gymmet.

Om jag inte brydde mig alls så skulle jag ju ha mjukisbyxor på mig. [...] men det är ju också på ett sätt att man ska se redo ut för träningen och jag väljer vissa t-shirts som är förknippade med den slags träningen jag gör. Jag går ju liksom inte med fotbollströja och tränar utan jag går med någon som har något slags styrkelyftsrelaterat tryck på sig och det är ju medvetet för jag vill visa och signalera att jag ska lyfta tungt idag, det ska synas på mig - Sofia

Eftersom Sofia upplever att hon inte passerar som någon som hör hemma på ett gym väljer hon att visa att hon är en atlet genom valet av kläder. Att kvinnor ofta funderar över hur och vad andra tänker om dem kopplar Ambjörnsson till genusroller som historiskt placerat kvinnor som

avvikande jämfört med män (2010; 77). Att man börjar reflektera över hur andra ser på en kan vara en följd av att ha konstruerats som annorlunda. Att se och vara annorlunda är nämligen att sticka ut, man syns och passerar inte friktionsfritt. Sofias förhållningssätt till att konstrueras som annorlunda, som någon som inte hör hemma bland skivstängerna, blir att genom kläder tydligt markera att hon ska lyfta tungt, hon markerar att hon är en atlet som är aktiv inom styrkelyft. Att inte få passera som vältränad eller atletisk för att man ses som tjock är något som leder till reflektion och irritation, både för Sofia och Liv.

Jag tycker att det är tråkigt att jag inte ser vältränad ut. Det syns inte att jag tränar så mycket som jag gör. I lördags var jag och en kompis i en sportbutik. Vi kollade på olika proteinpulver, så skulle hon betala och framme vid kassan hade de någon sorts provsmakning [...] och då tänkte jag 'gratis, vad gott' och så smakade jag på en och den var jättegod. Men det stod inte vad det var för något så då frågade jag i kassan 'ah, ursäkta men vad var det här för nånting?' och typiskt så hade hon [som stod i kassan] svarta kläder, långt blondt hår, tajta kläder [...] och det syntes att hon tyckte om att visa upp sin kropp. När jag frågade så vart hon lite besvärad, hon suckade och sa 'ah men det är sånt man dricker när man tränar'. Jag blev så ställd, jag menar det där hade jag räknat ut själv, jag vet ju vad vi är i för butik - Liv

Den situation som Liv hamnar i när hon är i sportbutiken är ett tydligt exempel på att bli stoppad. Expediten tolkar Liv som otränad och okunnig inom ämnet träning, hon ses inte som en potentiell kund. Den föreställning som expediten har om hur en person som tränar bör se ut stämmer inte överens med hur Liv ser ut. Liv passerar inte som vältränad utan hindras av en kvinna vars kropp sammanfaller mer med det normativa femininitetsidealet. I sportbutiken sticker Livs kropp ut, den hör inte hemma enligt expediten. När det kommer till träning och träningsrelaterade saker nämner Liv att hon känner sig mer hemma på gymmet för där kan folk se att hon är bra på det hon gör. Det blir mest i situationer som den ovan och till vardags som hon känner sig obekväma med att inte ses som atletisk:

framförallt utanför gymmet [...] då känner jag att jag inte tas på allvar. I sådana sammanhang kommer de där tankarna att jag kanske skulle ta och banta och deffa⁸ - Liv

⁸ Deffa är en procedur inom träningsvärlden där man nödvändigtvis inte fokuserar på viktnedgång, fokus ligger istället på att gå ner i fettmassa men behålla muskelmassa

Det blir i sådana här situationer som Liv börjar funderar på om hon inte ska anpassa sig efter rådande normer. I situationen ovan blir det påtagligt att för kvinnor sammankopplas ett vältränat ideal med ett feminint idealet, hur en kvinnas kropp ser ut blir en större markör för om hon anses vara atletisk än hur mycket och hur tungt hon kan lyfta.

En av forskningsdeltagarna som sticker ut från mängden är Linnea, hon jobbar inom IT-branschen och är van vid mansdominerade platser, både från tiden på högskola och på sin arbetsplats. Linnea har inte reflekterat lika mycket som de andra forskningsdeltagarna över dynamiken mellan män och kvinnor på gym och verkar inte tänka så mycket på hur andra ser på henne när hon tränar. Eftersom hon är så van vid att befinna sig i miljöer som är mansdominerade berättar hon att hon kan reagera när en annan kvinna träder in i rummet: ”det är nästan så att om det finns en annan tjej på gymmet så tänker jag ój, vad många tjejer vi var här idag?”. Linneas reaktion kan läsas som en bekräftelse på att gym i stort sett fortfarande ses som en manlig arena, män passerar friktionsfritt medan en kvinna som stiger in står ut. Jag frågar Linnea om hon någonsin känner sig obekvämt eller utanför när hon tränar, hon berättar att hon sällan tänker på andra människor om det inte är så att de använder de redskap som hon tänkt använda, hon tränar i sin egen lilla bubbla: ”jag försöker ignorera andra människor. Jag vet att jag blir mer medveten om jag är själv än om jag tränar med mina kompisar”. Att vara van vid att vara i minoritet kan ha banat väg för en strategi i vilken man ignorerar människor runt omkring dock känner sig Linnea mer bekväm när hon tränar med sina vänner än om hon tränar ensam. Hon beskriver hur hon blir mer medveten när hon är ensam. Precis som Liv upplever Linnea att styrketräning förknippas med utseende, Linnea upplever det dock inte som lika besvärligt att inte ses som vältränad, hon tycker om att chockera folk med sin styrka.

När folk ser mig så tror dom inte att jag tränar så mycket. Jag ser inte ut som att jag är en fitnessperson och man förknippar träning med att folk gör de för utseendemässiga skäl. Då känns det lite så gött på något sätt att amen jag lyfter ju det här och jag tränar såhär ofta - Linnea

Linnea upplever själv inte att hon passerar som vältränad förrän hon är på gymmet där hon kan visa att hon faktiskt tränar hårt och mycket. Detta är dock något som leder till grubbleri om den egna kroppen när hon blir sjuk.

Det är svårt att prata om styrketräning utan att prata kropp. Om jag har varit sjuk i två veckor och inte har kunnat träna då helt plötsligt börjar jag bry mig om hur min kropp ser ut och att den inte passar in. Men så länge jag tränar så är det så att jag har min starka kropp - Linnea

Att styrketräning och kropp hör ihop är tydligt, att passa in för Linnea handlar om att ha en stark kropp. Kroppen känns stark när den tränas, träningen blir ett sätt att koppla bort hur kroppen ser ut för att istället känna vad kroppen kan göra. Vid passivitet blir det plötsligt viktigare för Linnea hur kroppen ser ut, det blir då som hon börjar fundera om hennes kropp passerar. Här kan man se en koppling till hur kroppsnormen är orienterad runt en smal och vältränad kropp.

Kommersiella gym kontra atletklubbar.

Som diskuterat i föregående tema så är passerande och stoppandet av olika kroppar bundet till en rumslig kontext, i vissa rum är det svårare att passera medan man i andra rum platsar in. För Ahmed ”handlar orientering om intimitet mellan kroppar och deras boplatser” (2011; 127). Orientering är en aktiv process där vissa kroppar tar plats i rum som de känner sig hemma i medan andra kroppar får mindre utrymme. Att känna sig hemma är att känna sig trygg och säker. Att känna sig hemma är att vara van, passerandet sker per automatik och man behöver inte reflektera över sin egen position i rummet. I en studie över vithetens fenomenologi beskriver Ahmed hur vita kroppar ses som osynliga och därför får passera, att tillhöra normen är nämligen att vara osynlig. Tvärtemot visar Ahmed hur svarta kroppar sticker ut och därför hindras eller stoppas i olika rum, författaren beskriver hur rum blir invanda av de kroppar som residerar i dem (2011; 134-135). Rum formas efter de kroppar som bebor dem, kroppar lämnar avtryck efter sig som gör att andra kroppar som liknar dem blir invanda och känner sig bekväma i dessa rum. När kroppar som ser annorlunda ut träder in tolkas dessa kroppar som felplacerade.

För nästan alla av mina forskningsdeltagare var detta påtagligt, speciellt när vi diskuterade skillnaden mellan kommersiella gym och atletklubbar. Om man inte sammanföll med det normativa femininitetsidealet så stack man ut. Men medan normativ femininitet spelade större roll på de kommersiella gymmen så sågs själva sporten som viktigare på atletklubbar. Det rörde även en viss skillnad på hur mina forskningsdeltagare upplevde att deras kroppar togs emot på olika kommersiella gym. Jag och Linnea diskuterade olika gymkedjor som hon tränat på, hon nämner specifikt ett gym där hon inte kände sig hemma:

jag var på provträning på ett gym som jag inte skaffade kort på, det var lite för många killar med uringade linnen som stod och gjorde bicepscurls för att jag skulle tycka att det kändes bra på något sätt [...] De var ju där på gymmet för att träna sin kropp för sitt utseende, då kändes det lite automatiskt som att de dömde mig för mitt utseende och tänkte 'vad gör hon här' - Linnea

Att det råder föreställningar om att styrketräning även för män handlar om utseende är något Linnea tar upp i sin beskrivning. Det är inte bara kvinnor som tolkas som att de tränar för att bättra på sitt utseende, men medan normativ femininitet oftast knyts till en smal men kurvig kropp så tillåts män ha mer muskler. Det ses inte som något märkligt på ett gym att en man tränar för att bli större. Killarna på det gym som Linnea inte trivdes på tränade i uringade linnen vilket visade upp deras muskler. Männens intresse var, enligt Linnea, mer orienterat mot att se bra ut än på den faktiska träningen, styrketräning användes som ett medel för att bättra på sitt utseende snarare än att bli bra på en sport. Då Linnea har ett större intresse av teknik och styrkeökning snarare än muskeltillväxt kände hon inte riktigt att hon passerade och valde därför ett annat gym. Det nya gymmet känns mer avslappnat, förklarar Linnea "[m]an passar in i den här mixen av olika människor, istället för att vara den som står ut från alla andra".

Även Johanna upplever att det finns en uppdelning mellan de som tränar på kommersiella gym och de som tränar på atletklubbar, när jag frågade henne om vilket klientel som fanns på det kommersiella gym som hon tränar på svarade hon kort: "det är dem som tränar för utseende". Precis som Linnea så tränar Johanna styrketräning för att bli bra på sin sport och det finns inte alltid möjlighet att träna på atletklubben som hon är medlem i. Hon berättar för mig att hon

tänker mer på hur hon ser ut när hon tränar på det kommersiella gymmet mot när hon tränar på klubben.

Jag bryr mig mer om vad jag har på mig när jag är på det kommersiella gymmet. Nere på klubben, dit kan jag gå i ett par joggingbyxor, men det är nått som gör att man ändå vill vara lite piffigare där [på det kommersiella gymmet]. Det är inte jätteviktigt för mig att det ska vara bästa märket eller trendigt men det ska vara snyggt - Johanna

Här spelar det multipla seendet in, det blir tydligt att Johanna blir mer medveten om hur andra ser på henne när hon tränar på det kommersiella gymmet, att utseendet är viktigare där än på atletklubben. Vad som förväntas av en är bundet till de rum man befinner sig i, Ambjörnsson tar upp hur tjejerna i hennes studie ändrade sitt beteende när de var i skolan för att det i skolan förväntades av dem att de skulle vara duktiga elever (2010; 72). Precis som Ambjörnsson pekar på så ligger det en underliggande förväntning över hur man bör bete sig och vad som förväntas av en baserat på vart man befinner sig. På atletklubben förväntas god teknik och styrkeökning, där råder kamratskap eftersom man representerar klubben vid tävlingar, folk känner varandra. På kommersiella gym är man istället en i mängden där olika människor har olika mål, det förväntas att man tränar för sin hälsa eller eventuellt sitt utseende, om man är tjock förväntas det till exempel att man vill gå ner i vikt.

Jag kommer in och jag pratar ganska högt och mycket. Jag hörs och syns mycket även när jag inte vill och jag är ganska stor och ja, tjock eller vad man ska säga. Jag är inte normativt smal och snygg som man ska vara när man är på gym och jag har lite slitna och färgglada kläder men jag vet vad jag gör och jag är bra på den träningen jag gör. Jag har minst lika stor rätt att vara där som de andra. Det kanske inte ser ut som att jag passar in och det kanske sticker i folks ögon men jag är en av de bästa där inne - Liv

Liv är medveten om att hon tar mycket plats, att hennes kropp och beteende inte riktigt platsar in, varken i kategorin vältränad eller i femininitetsmallen. Hon skrattar högt, har på sig färgglada kläder, hon är tjock och dessutom tränar hon styrketräning och inte konditionsträning som det ofta förväntas av någon som är tjock. Hon väljer att aktivt stå ut från en normativ femininitet

trots att hon upplever att andra tittar på och dömer henne. Liv är en duktig atlet och menar att hon har lika stor rätt som någon annan att vara på gymmet utan att behöva anpassa sig, hon kan det hon gör. Anna är av samma åsikt som Liv, att hon inte ska behöva backa bara för att hon är kvinna, för henne är styrketräning något som hon identifierar sig starkt med.

Det är en jättestor del av vem jag är och [...] jag har väl inte känt av de här att [...] på plats på ett gym, att jag inte får vara där utan jag har nog på något vis bara tagit mig den platsen. Det kändes redan på en gång som att de här var min grej, jag har lika stor rätt som vem annan som helst att vara där - Anna

Anna använder sig av samma förhållningssätt som Liv, hon tar plats och backar inte. Att Liv och Anna väljer att inte begränsa sig betyder dock inte att de får lika stort utrymme som män. Det ligger fortfarande en underliggande medvetenhet om att den plats som finns inte ges utan måste tas. Med andra ord måste både Liv och Anna kämpa för sitt utrymme då de är kvinnor i ett rum som genom historien varit dominerat av män. Precis som Berger pekar på är detta en produkt av att som kvinna leva i ett utrymme som begränsas av män, även om man vet att man är en bättre atlet så blir man i slutändan inte accepterad på samma sätt som en man hade blivit (1990 [1972]; 45-47).

Män.

Ett tema som var väldigt tydligt genom alla intervjuer var förhållandet till män. I uppsatsens tidigare teman kan vi utläsa att styrka och muskler fortfarande är något som anses vara maskulint även om en viss förskjutning har skett. På de kommersiella gym är det också fortfarande män vars kroppar breder ut sig och tar plats. Män är framträdande i forskningsdeltagarnas liv som träningskompisar, partners, klubbkollegor och tränare men uppsatsens forskningsdeltagare berättar också om obekanta män som gör närmande eller förklarar självklara träningstekniker för dem på ett nedlåtande sätt (också känt som mansplaining). Sofia poängterade att detta har att göra med att styrkesporter och styrketräning oftast utövats av män historiskt och det endast är på senare tid som kvinnor kommit in i sporten. Sofia berättar att på hennes atletklubb så är det de

äldre männen som har mest erfarenhet för att de tränat där sedan 60-talet men att även de upplever det som roligt att det börjar komma in fler och fler kvinnor till klubblokalen.

Det är ganska nytt [...] att det börjar bli mycket tjejer i sporten. Så de som har hållit på ett tag och har mest kunskap det är killar. Så det blir mycket att de förklarar, men så märker man också att det går ganska snabbt. Jag har som sagt tävlat i lite mer än ett år men folk frågar redan mig om tips och vill att jag ska kolla på deras lyft, så det håller på att förändras just nu - Sofia

I klubblokalen och inom sporten börjar det bli mer accepterat att kvinnor också vill lyfta tungt och är duktiga atleter, Sofia får redan förfrågningar om hon kan ge tips till andra atleter. Trots detta upplever även Sofia att även om det är allmänt accepterat med kvinnor inom styrkesport så tillåts de inte riktigt att passera som experter.

Jag har varit med om ganska många situationer där folk frågar min kille om råd [...] och han säger fråga min tjej för hon är mycket bättre än mig på det där. Då tittar de på mig och går därifrån istället, det har hänt ganska många gånger faktiskt - Sofia

Även när hennes sambo, som ofta tränar samtidigt som henne, har påpekat att Sofia kan tekniken bättre än vad han kan så har männen valt att ta hans råd eller ignorerat situationen helt och gått därifrån. I Sofias exempel väljer alltså andra atleter att hellre gå därifrån än att be en kvinna om hjälp med deras teknik. Sofias pojkvän ses som kunnig medan Sofias kunskap avfärdas. Hon berättar att det är vanligt att när nya killar kommer in på atletklubben tar de genast för givet att Sofia vill ha deras råd, detta trots att hon vunnit SM medan de precis börjat.

Den enda gången jag har fått kommentarer på min teknik av kvinnor det är när jag har frågat efter den. Medans det spelar ingen roll om man placerar sig bra på mästerskap eller inte, men den nybörjaren på styrkelyftsgymmet tycker ändå att han kan ge en råd för att han är man och har läst 10 artiklar i jämförelse med den som faktiskt har tränat och presterat - Sofia

Män tar plats utan att reflektera över det, de tar för givet att de besitter mer kunskap än Sofia som faktiskt har tävlat och vunnit flera gånger. Trots att de är nybörjare breder de ut sig och passerar

friktionsfritt samt ifrågasätter Sofia som atlet. Sofia poängterar att hon aldrig upplevt samma bemötande från en kvinna och att det alltid är män som gör så. Även Liv har erfarenhet av att inte tas på allvar för att hon är kvinna och att hennes träning inte ses som viktig i jämförelse med mäns träning.

Om jag håller på vid en bur och knäböjer [...] då är det ofta att killar kommer och frågar mig om jag är färdig. Jag har kanske 3 set kvar och de 'ah men då får jag väl vänta då' och så verkade de besvärade. Samtidigt är det en massa killar runtomkring som också tränar, men de frågar aldrig dem om de är färdiga. Utan de går fram till mig och frågar om jag har mycket kvar, min träning är inte lika viktigt - Liv

Istället för att gå fram till andra killar som tränar så väljer dessa män att gå fram till Liv och fråga henne om hon är färdig. Att avbryta Livs träning ses inte som något problematiskt för dem, snarare ses det som att Liv inte riktigt hör hemma och att hon inte borde ta upp plats som de anser tillhör dem. De tränar ju "på riktigt" medan Livs träning inte ses som betydande. Johanna har en annan upplevelse, för henne sker mansplaining mest på kommersiella gym och av äldre män.

Många mansplainer tyngdlyftning och hur farligt det är och hur många skador man kan få. Det är oftast äldre snubbar som betar sig på det sättet. Killar i min ålder som jag känner eller som man vet vilka de är på gymmet vill snarare snacka träning typ 'jag gör så här, vad tror du om det?' Det tycker jag är väldigt uppfriskande, för så är det inte så ofta - Johanna

Johanna har en mixad erfarenhet av män på gym, de män som försöker förklara saker för henne är oftast äldre och uttrycker oro över potentiella risker med tyngdlyftning. Att Johanna har erfarenhet av att lyfta utan att dra på sig skador är inget de reflekterar över innan de ger henne oömbdda råd. Ibland är hon även med om att män frågar henne om råd eller ber henne att titta på deras teknik vilket hon tycker är roligt, hon poängterar dock att det inte händer så ofta. Trots att många män fortfarande tar för givet att de har mer kunskap om ett ämne än en kvinna så visar Johannas erfarenhet på att det har skett en viss förskjutning mot att kunna se en kvinna som

expert inom styrketräning. Även om det inte händer så ofta är det ändå några män som ber Johanna om tips när det kommer till träning.

En av forskningsdeltagarna som ofta är med om att män gör närmanden är Anna. Hon berättar att hon känner sig accepterad på det gym hon tränar på och bland sina gymkompisar, trots detta behöver hon parera både flörtande och mansplaining med jämna mellanrum. Vi börjar prata om mansplaining och jag ber henne utveckla de gånger som hon har varit med om det.

Ja, vart ska vi börja? Alla gånger som män som inte ser ut att ha tränat jättemycket själva har sagt att 'sådär djupt kan man inte gå i en knäböj för då kommer du skada knäna'. Det har hänt ganska ofta och de som har sagt 'oj, kan man lyfta sådär tungt'. Eller de som kommer för att förklara hur man ska köra den övningen som man redan kör och kan själv [...]. Det är inte, skulle jag säga jätteofta, kanske några gånger i månaden - Anna

Jag fortsätter med att fråga henne om sexuella inviter, flörtande och närmande, Anna svarar:

det händer lite då och då [...] att någon kommer och flörtar. De kommenterar ofta hur man ser ut eller hur jag tränar 'åh men du kör jättetungt, vad du är vältränad' [...] man kan uppfatta att vibbarna är så [...] men jag brukar säga 'okej ja tack, tack, jag brukar träna mycket' och sen sätter jag tillbaka mina hörlurar. Det är sällan att jag säger 'nu får du sluta' eller 'försvinn härifrån' utan på något vis så stänger man ner samtalet och säger tack, hej - Anna

Även om Anna upplever att hon hör hemma och accepteras på gymmet hon tränar på så behöver hon förhålla sig till de män som tränar där. Det blir en sorts stoppande i hennes passering som atlet, hon ses i första hand inte som en atlet som är där för att träna utan som en kvinna som man kan hjälpa genom att ge råd eller som en potentiell flört. Detta trots att hon tydligt visar att hon inte är intresserad av varken tips eller inviter från män utan är där för att enbart träna.

Avslutande diskussion.

I denna uppsats har jag valt att undersöka hur kvinnliga atleter upplever att deras kroppar tas emot när de tränar på offentliga träningslokaler. Detta kopplat till normer om vilken sorts kropp som ses som atletisk och hur femininitet spelar en roll i konstruerandet av hur en kvinnlig atlet bör se ut. Jag har använt mig av begrepp som passera och orientering för att urskilja hur kvinnliga atleters kroppar passar in eller sticker ut i olika rum och vilka konsekvenser detta får för den enskilda kvinnan. Med begreppet det multipla seendet har jag undersökt hur mina forskningsdeltagare använder sig av olika strategier för att anpassa sig till samt göra motstånd mot normativ femininitet inom gymvärlden. Min analys visar att en viss förskjutning har skett i hur man ser på muskler och femininitet, det är möjligt för en kvinna att vara muskulös och fortfarande ses som feminin. Dock får hon inte vara ”för stor” och måste även ha en slank och smal kropp för att passa in i femininitetsmallen, om hon är tjock ses hon varken som atletisk eller feminin. Idéen om den kvinnliga atleten som en feminint kurvig version av den manliga atleten lever kvar vilket fortfarande vilar på en föreställning om att den manliga och den kvinnliga kroppen är väsenskilda. När det kommer till att se kvinnor som experter inom träning kan vi också se en liten förändring, mina forskningsdeltagare upplever att även män frågar dem om råd och tips dock överskuggas detta av faktumet att de betydligt oftare är med om att okända män med mindre kunskap än vad de har kommer fram för att ge dem oömbedda tips. En avspeglning av detta ser vi även när det kommer till hur man ser på de idrottsliga prestationer kvinnor utför, genom att förlöjliga kvinnor antingen för hur de ser ut eller för att de är just kvinnor så förminskas den enskilda prestation och ses inte som tillräckligt legitim, något som försvårar för en kvinna att få passera som atlet. Styrkeprestationer är fortfarande något som kopplas samman med maskulinitet och mallen för en atlet verkar vara den funktionsfullkomliga mannen.

Referenser

- Ahmed, Sara (2011). *Vithetens hegemoni*. Hågersten: Tankekraft.
- Ambjörnsson, Fanny (2010). *I en klass för sig: genus, klass och sexualitet bland gymnasietjejer*. [Ny utg.] Stockholm: Ordfront.
- Bordo, Susan (2003). *Unbearable weight: feminism, western culture, and the body*. Berkeley: University of California Press.
- Berger, John (red.) (1990 [1972]). *Sätt att se på konst*. [Ny utg.] Stockholm: Bromberg.
- Connell, Raewyn & Pearse, Rebecca (2015). *Om genus*. 3., [omarb. och uppdaterade] uppl. Göteborg: Daidalos.
- Craig, Maxine Leeds & Rita Liberti (2007). "Cause that's what girls do" *The Making of a Feminized Gym*. *Gender and Society*, Vol. 21. No. 5 (October 2007): 676-699.
- Dworkin, Shari L. (2001). "Holding back: Negotiating a glass ceiling on women's muscular strength". *Sociological Perspectives*, Vol. 44. No. 3 (Fall 2001): 333-350.
- Dworkin, Shari L. & Leslie Heywood (2003). *Built to win: the female athlete as cultural icon*. Minneapolis: Univ. of Minnesota Press.
- Dworkin, Shari L. & Faye Linda Wachs (2009). *Body panic: gender, health, and the selling of fitness*. New York: New York University Press.
- Gunnarsson, Lena (2011). "A defence of the category 'women'." *Feminist Theory* 12.1 (2011): 23-37.
- Kvale, Steinar & Svend Brinkmann (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. 3. [rev.] uppl. Lund: Studentlitteratur.

Lykke, Nina (2009). Genusforskning – en guide till feministisk teori, metodologi och skrift. Stockholm: Liber.

Riksidrottsförbundet

<http://www.rf.se/globalassets/riksidrottsforbundet/dokument/statistik/2017-idrotten-i-siffror---rf.pdf> [hämtad 2018-08-01]

Skeggs, Beverley (2000). Att bli respektabel: konstruktioner av klass och kön. Göteborg: Daidalos.

Svenska Tyngdlyftningsförbundet <http://www.tyngdlyftning.com/resultatstatistik/Resultat/> [hämtad 2018-05-03]

Tolvhed, Helena (2008). Nationen på spel: kropp, kön och svenskhet i populärpressens representationer av olympiska spel 1948-1972. Umeå: h:ström - Text & kultur.

Tolvhed, Helena (2015). På damsidan: femininitet, motstånd och makt i svensk idrott 1920-1990. Göteborg: Makadam.

Vetenskapsrådet (2017) God forskningssed. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Bilaga

Intervjuguide

Personligt.

Hur gammal är du? Vilket kön identifierar du dig som? Berätta lite om hur ditt liv, har du partner, barn? Vad arbetar du med? Andra hobbies?

Träningen.

Berätta om din träning, har du några mål? Varför tränar du? Hur kom du in på just styrketräning? Andra sporter innan? Hur länge har du styrketränat? Hur länge har du tävlat? Vad känner du att styrketräning ger dig? Vad tycker du är roligast att träna? Hur många timmar per vecka skulle du uppskatta att du lägger på träning? Tränar du efter något program, hur ser det ut? Tränar du för styrka eller muskeltillväxt primärt, berätta?

Träningslokal.

Hur ser det gym du tränar på ut, beskriv det (maskiner, fria vikter, stort, litet). Tränar du på fler ställen? Vilka tränar där (på respektive gym), kvinnor och män (mest män, mest kvinnor)? Funderar du över dynamiken mellan män och kvinnor på gym? Upplever du att kvinnor och män tränar annorlunda på det gym du tränar? Känner du i så fall att det påverkar dig och din träning? Kan du vara dig själv på det gym du tränar på, känner du dig hemma? Har du varit på gym där du inte känner dig hemma? Hur, varför? Finns det någon tjejgym där du tränar? Om ja tränar du någonsin där? Om nej, varför inte? Om nej hade du önskat att det fanns (varför/varför inte)? Har du tränat på tjejgym?

Kropp, tanke, träning.

Tränar du ensam eller med andra? Om ensam varför? Om med andra, vem och varför? När du tränar, känner du som en i gänget eller känner du dig utanför? Upplever du att du accepteras/smälter in av män, andra kvinnor på gymmet? Funderar du över din kropp och hur du och den ser ut när du tränar (att göra rätt, att andra dömer)? Skulle du säga att du ändrar ditt beteende beroende på vem som gymmar samtidigt med dig? Har du blivit utsatt för att människor

kommer fram till dig och försöker förklara hur man ska göra/utföra en viss övning på gymmet? Har du varit med om mansplaining, isåfall berätta? Tränar du någonsin som ensam tjej? Känns det annorlunda mot när det finns andra tjejer där? Funderar du mer över hur du tränar om du är ensam tjej? Känns träningen likadan? Är du med om att män/kvinnor flörtar med dig på gym/inte tar dig på allvar/att du måste hantera sådana situationer? Finns det övningar du inte gör, vilka och varför? Finns det typiska "kvinnliga" respektive "manliga" övningar? Vilka och varför?

Kläder, feminina attribut.

Har du speciella kläder när du tränar? Hur ser de ut? Träningsgarderob? Känner du något nöje i kläder, att klä sig till gymmet och känna sig fin? Oroar du dig någonsin över att du visar för mycket hud, genomskinliga tights, träna i träningsbh? Använder du smink? Sminkar du dig inför gymmet? Andra feminina attribut, bry sig om utseende, naglar, hår? Tänker du på om andra tjejer är sminkade, uppiffade på gymmet? Rakar du dig? Funderar du över andra kvinnors kroppsbehåring på gymmet? Tänker du på kroppsliga funktioner såsom att man svettas, stönas och blir röd i ansiktet när man tränar? Är det något du oroar dig över?

Mat.

Tänker du ofta på mat kopplat till träning, om ja beskriv hur? Har du eller har du haft ätstörning, om ja, berätta. Har du fått kommentarer från tidigare partners eller familjemedlemmar om att det är okvinnligt att styrketräna? Om att det är okvinnligt med mycket muskler? Att du ska träna mindre eller bete dig annorlunda på gymmet?

Annat.

Har du några funderingar eller något du vill tillägga? Tips på hur jag kan göra intervjun bättre?